

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

III. Bonum compensationis posse terminare formaliter actum virtutis. vbi,
An ea virtus habere debeat affectum erga peccatum præteritum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

SECTIO III.

Bonum compensationis posse terminare formaliter actum virtutis. Ubi, An ea virtus habere debeat affectum erga peccatum prateritum?

IN sententia illa Recentiorum aliquid placet, & aliquid displicet. Negare itaque non possū quod bonum compensationis, ut tale est possit esse obiectum formale alicuius actus honesti per quem tale bonum intendatur propter se. Addo tamen, aliud esse obiectum formale poenitentiae, quae ponitur specialis virtus. De primo dicam in hac sectione; de secundo sectione sequenti.

Fateor itaque, bonum compensationis expetibile esse propter se per actum honestū: nam licet expeti possit etiam propter aliud, scilicet, ad destruendū peccatum, seu ad refaciendam, & restituendam aequalitatem cum Deo, quae per peccatum fuerat laesa: potest tamen propter se etiam expeti. Ad quod deferre potest exemplum supra adductum de motu formali gratitudinis: imo etiam ex ipsa virtute iustitiae, & eius motu argumentum desumi potest. Nam gratitudo respicit honestatem, quae appareat in componenda gratia accepta, ita ut ille, a quo bonū habui, habeat vicissim bonum a me: quod complementum amabile est, & expetibile propter se eodem autē modo amabile videtur, & laudabile, quod ille, qui habuit malum offēse a me, habeat itē a me bonū obsequii, & satisfactionis, quod est compensare malum irrogatum cum bono; ergo hoc etiam erit obiectum honeste expetibile & amabile.

Nec obstat differentia, quam adduximus inter gratitudinem pro beneficiis, & compensationem pro offēsis: fatemur enim, in benefactore ante beneficia non praecedere ius aut titulum ad retributionem, sicut in offendendo etiam ante offēsam praecedat ius ne offendatur, ut dicebamus: quod ius exigit etiam, ut satisfiat ei pro offēsa, negari tamen non potest, post offēsam generari novum, siue ius, siue titulum ad compensationem, ratione cuius, etiam si cesset titulus praecedens, erit honesta, & laudabilis compensatio, quae honestas poscit formaliter attendi ab aliquo actus virtutis.

Ad hoc explicandum desumi potest, ut dicebam argumentum ex ipsa iustitia; qui quidem respicit ius laesi, quod ius etiam ante laesionem dabatur, ut non lederetur, & post iniuriam idem ius exigit satisfactionem. Adhuc tamen post iniuriam oritur novus titulus sufficiens ad honestatem compensationis, etiam cessante priori iure. Quod quidem à posteriori constat manifeste: si enim ille, qui passus est iniuriam, siue in pecunia, siue in honore, condonet, & liberet debitorem ab obligatione restituendi, & satisfaciendi: cessat quidem necessitas, & obligatio iustitiae ad satisfaciendum; adhuc tamen honestum, & laudabile erit, si velit, qui laesi, satisfacere, seu aliquid donare, vel honorare pro re, vel honore iniuste ablato. Honestum enim est, & laudabile, quod ille, qui a re, vel tua causa passus est damnum, à te etiam bonum consequatur: quae honestas, & quod motum non erat ante iniuriam, sed ex damno accepto oritur titulus novus ad honestandam actionem, qui velis illum bonis, vel honoribus augere. Vides ibi distinctum motum iustitiae ab hoc alio motu: illud enim fundatur solum in iure stricto, quod habebat, & habet laesus; atque ideo si cedat, aut condonet, non

21.

Compensatio
nis bonum est
per se expetibile.

22.

23.

10.

17
Dignus
vultus
ita.

Grego.
Hic

Augu.
Ambr.

Augu.
Magis

Magis
trist.

11
Pau
no
luc
can
mon

at
grat

1
a
s
id

1
e
n

1
u
r
s
e

1
e
o

1
e
o

1
e
o

1
e
o

1
e
o

1
e
o

est necessaria satisfactio ad intentum iustitiae: hoc verò alterum oritur de nouo ex damno accepto, & perseverat quantumcumque læsus condonet & cedat, necessaria est exhibitio obsequij ad finem huius virtutis, sicut titulus benefactoris ad gratitudinem nascitur ex beneficio; & perseverat, quantumque benefactor renunciet, & condonet: semper enim manet honestum, & laudabile gratiam referre illi, à quo gratiam accepisti, imò necessarium ad intentum gratitudinis.

24. Similiter ergo in offendente possumus considerare duplicem titulum ad satisfaciendum pro offensa. Prior oritur ex iure stricto, vel lato, quod habebat læsus ante offensam, ne offenderetur, idem enim ius exigit satisfactionem post offensam: tendit enim solum ad æqualitatem moralem conservandam; hoc est: ut non possit vnus iustam, & rationabilem querelam aduersus alium habere. Vnde hoc motium, & hic titulus si offensus condonet, & remittat, non reddit necessariam compensationem ad intentum suum; nam eo ipso posita est æqualitas moralis, & qui offendit, non est, quod amplius tendat necessariò ad placandum offensum, cui iam nihil debet. Posterior verò titulus nascitur ex ipsa offensa, quæ eo ipso, quod posita sit, reddit honestam, & laudabilem exhibitionem obsequij, & compensationem aliquam, quia honestum, & laudabile est procurare, ut qui à te malum accepit, accipiat bona: quæ honestas ante offensam haberi non poterat; sicut nec honestas gratitudinis ante beneficii acceptum: & posita etiam condonatione offensi, adhuc est necessaria exhibitio obsequij ad intentum, quod erat, ut qui à te habuit mala, habeat etiam bona.

25. Ex hoc autem insurgit difficultas, quomodo possit esse motium honestum illud, cuius honestas includit peccatum, vel offensam præteritam. Si enim honestas hæc consistit in bonitate compensationis, ut compensatio est; ergo componitur intrinsecè ex iis, ex quibus componitur compensatio ut talis est: Compensatio autem ut compensatio includit offensam præteritam, & actionem præsentem, qua ponitur obsequium, ut is, qui à me malum accepit, accipiat bona, & obsequia: ergo virtus illa, quæ afficitur formaliter erga hanc pulchritudinem, & honestatem necesse est, quod afficiatur erga utramque partem illius complexi, altera enim sola pro conditione ab altera non est compensatio adæquatè, sed dimidia pars compensationis.

26. Explicatur difficultas, quia ille, qui vult bonum compensationis, ut tale bonum est, vel vult solum obsequium præsens, proptèr cõtra distinguitur à præteritione offensa; vel vult utrumque. Si secundum, ergo vult præteritionem offensa; nam velle complexum, ut complexum, est velle, quod existat, vel extiterit utraque pars: ergo vult utramque partem illius complexi. Si verò dicatur primum; ergo non vult bonum compensationis: nam obsequium præsens, ut contradicendum ab offensa præterita, non est compensatio: denominatur enim formaliter compensatio ex eo, quod ponatur post offensam: vnde si offensa non præcessisset, manere posset totum obsequium præsens absque eo quod esset compensatio pro offensa: ergo qui vult illud, propter honestatem compensationis, non vult solum obsequium præsens, sed proptèr denominatur compensatio ab offensa præterita: hoc autem non potest velle, nisi volendo offensam, ut præteritam: quam non potest honestè velle; ergo de primo ad ultimum compensationis bonum non est obiectum honestè expetibile.

27. Dices, eum, qui vult bonum compensationis, non velle, sed supponere peccatum præteritum, eoque supposito, velle obsequia ad compensandum: quare

ex illis, quæ compensatio ut compensatio includit, vnum solum vult, & alterum supponit iam positum: sed contra, quia quidquid sit de illo, quod vult, difficultas manet de motu, propter quod vult: licet solum velit obsequia nondum posita: motium tamen volendi hæc obsequia, non sunt ipsa obsequia secundum se, sed honestas, & bonum compensationis: si enim peccatum non præcessisset, dari possent hæc eadè obsequia, sed non haberent honestatem compensationis: ergo motium formale aliquid aliud includit præter obsequia: cum ergo effectus voluntatis non solum feratur ad id, quod vult; sed multò magis ad motium formale, seu ad id, propter quod vult: impossibile enim est amare aliquid, quia bonum, & non amare etiam eius bonitatem, quæ est ratio amandi: consequens est, ut voluntas saltè in obliquo, feratur suo affectu, tãquam ad motium amandi ad cõpensationem ut compensatio est, cuius bonitas propria, ut vidimus, aliquid aliud includit præter obsequia volita, quod quidem nihil aliud potest esse, nisi peccatum præteritum.

Respondent aliqui primò, concedendo quod motium illius actus includat partialiter peccatum præteritum propter argumentum factum: negant tamen, quod voluntas illud amet etiam partialiter: neque enim omne, quod mouet ad amorem amatur: nam promissio, seu obligatio voti mouet ad volendum exequi, quod promisi, & tamen promissio, vel obligatio non amatur. Sic ergo peccatum præteritum mouet ad volendum obsequium præsens, quamvis ipsum peccatum nullo modo ametur, sed odio habeatur.

Hæc responsio faciliè impugnat ex dictis, nam licet aliquid possit mouere ad amorem alterius obiecti quasi intrinsecè, absque eo quod ametur: non tamen potest mouere ut motium intrinsecum, seu ut bonitas ipsa, quæ obiectum reddit formaliter bonum, & amabile, quin ipsa bonitas ametur: nam obiectum voluntatis non est bonum utcumque, aut materialiter; sed bonum formaliter ut bonum: ergo bonitas ipsa terminat formalissimè affectum, & amorem. Sicut actus etiam odij non potest terminari ad malum, quin terminetur etiam ad malitiam, & eam odio habeamus: ergo actus, quo volumus compensationem propter bonum compensationis, debet respicere bonitatem illam, non solum ut motium, sed ut id, quod formaliter amatur: atque ideo debet terminari partialiter ad peccatum præteritum, quod partialiter componit compensationem, quatenus compensatio est.

Nec obstat exemplum voti, & obligationis: nam si ex illis etiam constituitur intrinsecè honestas, & bonitas executionis: eadem erit de illis difficultas, argumentum enim hoc commune est ad multas materias, ut postea dicam. Si verò bonitas non componitur ex illis intrinsecè, non erunt exempla ad rem nostram, in qua supponunt bonitatem constitui partialiter ex peccato præterito.

Ideo respondent secundò, concedendo voluntatem amare compensationem secundum totum, quod includit: negant tamen, quod bonitas, vel honestas compensationis debeat intrinsecè includere peccatum: satis enim est, quod illud connotet extrinsecè tanquam obiectum: intrinsecè verò includat conscientiam peccati præteriti; quæ simul cum obsequio præstito constituit adæquatè compensationem in ratione compensationis, cuius honestas consistit in exhibitione obsequij pro peccato in conscientia existente.

Hæc etiam responsio non satisfacit: quia licet conscientia peccati præteriti compleat aliquam bonitatem proxima cõpensationis; negari tamen non potest,

potest, quin ante illam præcedat ex parte ipsius ob-
iecti bonitas radicalis, siue fundamentalis in ipsa
compensatione obiectiva, quæ bonitas possit hone-
stè amari: ideo enim posita conscientia peccati, bo-
num est compensare; quia ipsamet compensatio, seu
quod ille, qui habuit malum à me, habeat obse-
quium, ex se bonum est, & amabile: sicut licet noti-
tia indigentis, & paupertatis alicuius necessaria sit,
vt ego habeam actum misericordie, quo velim elee-
mosynam propter eius bonitatem: sed tamen elee-
mosyna ipsa, seu quod proximus indigens accipiat
aliquid à me, & subleuetur, ex se est bonum, &
amabile, & ad hoc requiritur notitia paupertatis, &
indigentis, vt possim velle illud bonum quod in ipso
obiecto inuenitur antecedenter ad meam scientiam.

Porro, in ipso obiecto pro vt contradistinguitur à
conscientia peccati apparere bonitatem compensa-
tionis amabilem, constat à posteriori. Primum, quia, si
aliquis ignorans se peccasse, exerceret se in actibus
piis elemosynæ, ieiunii, carnis macerationis, & si-
milibus; postea agnoscens, & aduertens sua peccata
præterita, poterit, gaudere, quod per illa obsequia
Deo exhibita, compensauerit aliquo modo, licet
ignorans, pro suis peccatis: tunc autem illa compen-
satio non habuit suam honestatem ex conscientia
peccati, quæ tunc non erat; ergo adhuc antecedenter
ad conscientiam peccati, apparere honestas aliqua
compensationis obiectivæ, de qua gaudeat honestè
homo in illo casu. Sicut potest etiam Petrus, qui he-
ri obsequium præstitit Iohanni, gaudere hodie de il-
lo obsequio, si hodie sciat, (id, quod antea, & heri
ignorabat) se nescientem magno aliquo beneficio
ante paucos dies fuisse ab eodem Iohanne affectum:
nam licet heri non operatus sit Petrus ex motu
gratitudinis, neque cum scientia beneficii; posuit ta-
men id, quod gratitudo amat, scilicet, beneficentem
aliquid boni vicissim accipere ab eo, qui beneficium
acceperat.

Secundò, hoc ipsum clarè probatur quia potest
aliquis, qui sibi peccati conscius non est, adhuc sub
conditione velle bonum compensationis, & ad hunc
finem ieiunare, dare elemosynam, & in aliis operi-
bus piis se exercere; vt si fortè peccauerit compen-
set pro offensis. Tunc autem non amat certè hone-
statem quam compensatio accipit à conscientia pec-
cati, cum eiusmodi conscientiam non habeat: ergo
inuenit aliquam aliam bonitatem compensationis,
quam saltem sub conditione possit amare: nam boni-
tatem, quæ defumitur ex conscientia peccati nec
etiam sub conditione potest tunc amare: non enim
dicit: *Volo ieiunare*, propter honestatem, quam ieiunium
habet, si habeo conscientiam peccati, quia
cum non habeat talem conscientiam, non potest
monere illa bonitas, quæ hic, & nunc est impossi-
bilis: sed vult ieiunare propter bonitatem, quam habet
hoc ieiunium, si fortè præcessit peccatum: ergo bo-
nitas, quæ non dependet à conscientia, sed ab ipso
peccato, est, quæ amatur sub conditione peccati.

Ex quibus à fortiori refellitur alia responsio: di-
cant enim tertio, motuum illius virtutis, non con-
stitui partialiter ex peccato præterito; neque etiam
esse solum obsequium secundum se; sed obsequium
vt voluit per talem actum voluntatis honestum,
qui supponat essentialiter cognitionem peccati: non
enim repugnat, quod ille actus componat partiali-
ter motuum formale sui ipsius, & quod velit obse-
quium propter bonitatem, quam habet vt voluitum
per illum actum, qui supponit essentialiter pec-
catum præteritum. Hæc tamen responsio, vt dixi, pa-
tetur easdem difficultates, quas præcedens: nam si in
obiecto debemus inuenire aliquam bonitatem ante-
cedentem & independentem à conscientia peccati

P. Ioan. de Lugo de Penitentia.

quantò magis debet esse bonitas contra distincta ab
ipso actu voluntatis, quo amatur; & propter quam
amatur? Adde, inintelligibile, & inexplicabile sem-
per manere, quomodo possit voluntas affici ad obie-
ctum propter solam bonitatem, quam habet ex eo,
quod illo affectu ametur. Semper enim debet præ-
cedere ex parte obiecti aliquod fundamentum illius
amabilitatis, alioquin omnia obiecta essent eo modo
amabilia: illud autem fundamentum non est obse-
quium solum secundum se sed ex suppositione peccati;
ergo illud etiam est motuum: nam motuum est id,
quod ex parte obiecti monet voluntatem ad haben-
dum hunc actum amoris, ad quod non potest moveri
ex obiecto provt amato per ipsum amorem. De hoc
tamen dixi latè in tractat de actibus humanis.

Ad hanc ergo difficultatem aliter olim respondi
circa obiectum iustitiæ vindictivæ, in qua eadem
omnino est difficultas. Deus enim volens punire
peccatorem ex affectu iustitiæ vindictivæ habet
etiam pro obiecto formali honestatem punitionis:
quæ quidem bonitas ex parte obiecti non est sola
bonitas tormenti, quod Deus vult infligere, secun-
dum se; nam illud tormentum, si non præcessisset
peccatum, non haberet bonitatem punitionis: sed
includit tormentum, vt malum illius, qui peccavit,
atque adeo includere videtur peccatum ipsum præ-
teritum: illo enim non posito, materent omnia alia,
& non esset punitio; ergo Deus volens bonitatem il-
lius pænæ, provt est punitio, vult aliquo modo pec-
catum præteritum, quod est pars illius complexi
obiectivi; erga quod afficitur. Ad hoc ergo argumen-
tum, quod in aliis etiam multis materiis fieri potest,
dixi concedendum esse, quod Deus habeat aliquem af-
fectum erga totum illud complexum, atque ideo ad
omnes eius partes, non ad singulas seorsim, sed provt
coniunctæ cum aliis componunt illud totum, quod
est punitio, quod totum habet bonitatem, & amabi-
litem specialem: pulchrum enim est, & amabile,
quod peccator puniatur, & propter illā pulchritudi-
nem, quæ Deo placet, vult ponere tormentum, quod
cum peccato iam posito, Deo non volente, facit, quod
resulter illud totum pulchrum, & honestum. Ex hoc
tamen non sequitur, quod Deus amet, vel gaudeat
simpliciter, & absolute de peccato præterito; sed
quod habeat etiam aliquem affectum, erga illud: non
enim est necesse, quod qui vult, vel amat aliquem
propter bonitatem specialem ipsius, eodem modo,
& eodem genere affectus amet bonitatem ipsam,
quæ mouet ad amorem. Exemplum habes in affectu
amicitiæ, quo amas Petrum, verbi gratia, quia sa-
piens est: nam licet eodem actu ames etiam boni-
tatem sapientiæ, quæ reddit Petrum bonum, &
amabilem: non habes tamen erga sapientiam Pe-
tri amorem, & affectum, qualem habes erga ipsum
Petrum: hunc enim amas affectu amicitie; sapien-
tiam autem non amas affectu amicitie: amas qui-
dem Petrum affectu amicitie propter bonitatem sa-
pientiæ, quam amas etiam non affectu amicitie;
sed alio affectu inferiori iuxta eius capacitatem, quia
sapientia non est capax, vt terminet affectum amici-
tiæ. Sic etiam Deus amat affectu amicitie hominem
iustum propter iustitiam, & gratiam, quam habet;
ipsam tamen gratiam non amat affectu amicitie, sed
alio inferiori, cuius gratia sit capax. Quamvis ergo
non possit affectus amoris terminari ad rem ama-
tam, quin simul terminetur ad bonitatem formalem,
quæ reddit obiectum amabile; non tamen oportet,
quod bonitas ametur eodem modo, quo obie-
ctum, seu res ipsa bona amatur: potest enim ali-
qua bonitas taliter reddere subiectum bonum, vt
reddatur amabile alia amabilitate superiori, quam
bonitas ipsa participare non possit: quia non habet

B illam

Peccatum ad
includatur in
obiecto volito
per iustitiam
vindictivam.

Voluntas non
amat eodem
modo bonita-
tem, ac ipsum
bonum.

illam, *ut quod*, sed *ut quo*. Sic etiam dignitas Regia reddit venerabilem Regem, & dignum cultu dulcie humanæ; & tamen ipsamet dignitas non est venerabilis eo genere cultus: nam licet ego meritò, & prudenter possim me submittere Regi; non tamen possum prudenter me submittere dignitati Regiæ, quæ cum non sit natura intellectualis, non est excellentior, sed inferior me; & ideo licet reddat Regem venerabilem, & dignum cui ego me summittam, ipsa tamen non est, *ut quod*, sed solum *ut quo* venerabilis illo genere venerationis.

57. Similiter ergo peccatum præteritum potest constituit partialiter honestatem, & bonitatem, quæ redditur amabile, & volubile tormentum præsens propter bonitatem punitionis; licet ipsum peccatum præteritum non sit amabile eodem genere affectus, quia illam amabilitatem habet solum partialiter *ut quo*, non *ut quod*: fateor, affectum illum terminari ad tormentum, quia bonum est, & ad eius bonitatem, & hanc etiam aliquo modo amari, quia non potest amari bonum *ut bonum*, quin ametur eius bonitas, *ut supra* probatum est: non tamen amator peccatum præteritum, sicut amator tormentum præsens propter bonitatem ipsi provenientem partialiter à peccato præterito. Nam tormentum præsens amator simpliciter, & absolute per affectum absolutum quo Deus absolute vult porere illud tormentum propter bonitatem punitionis: ipsam tamen bonitatem punitionis non amat Deus secundum omnes eius partes affectu absolute, sed affectu simplici & complacentia, seu velleitate quasi conditionata. Itaque prius quam fiat peccatū, obijcitur Deo bonitas punitionis iustæ, & placet Deo illa bonitas; non tamen potest Deus illam absolute velle, vel intendere propter inconuenientia, quæ secum affert, sed solum potest habere simplicem complacentiam, & affectum circa illam, quæ explicatur per voluntatem quandam conditionatam, quasi dicat voluntas: vellem hoc compositum, & hoc bonum iustæ punitionis, nisi afferret inconuenientia. Similiter postquam factum est peccatum, videt Deus ex illo sequi bonum iustæ punitionis: non tamen potest ideo gaudere simpliciter, & absolute de peccato præterito, sed solum per simplicem complacentiam, & affectum: propterea de facto Ecclesia gaudet non absolute, sed affectu simplici de peccato Adæ propter bonum Redemptionis per Christum inde sequutum, quem affectum explicat illis verbis: *O certe necessarium Adæ peccatum, quod Christi morte delendum erat: O felix culpa, quæ talem, ac tantum habuit Redemptorem*. Vult ergo Deus absolute tormentum peccatoris propter bonitatem iustæ punitionis; quam non vult absolute quoad omnes eius partes, sed amat affectu simplici, quia illa bonitas propter inconuenientia intrinseca, quæ includit, non est capax terminandi affectum absolutum, sed solum conditionatum, quo vellet illud concretum quod omnes eius partes, si non afferret inconuenientia propria peccati.

38. Eodem ergo modo in nostro casu dicendum est, peccatorem velle posse bonum compensationis post peccatum, per quem affectum vult quidem absolute obsequia Deo exhibenda propter bonitatem specialem compensationis: quam quidem bonitatem amat etiam peccator, sed non absolute quoad omnes eius partes, sed affectu simplici. Placet enim ex se pulchritudo quæ apparet in compensatione pro peccato, & offensa: sed sicut ante peccatum non possumus illud bonum absolute velle, & desiderare propter inconuenientia, quæ habet; sic nec post peccatum possumus habere affectum efficacem & absolutum circa omnes partes illius pulchritudinis, sed solum affectum simplicem circa peccatum præteritum, *ut par-*

tem illius bonitatis, & hoc sufficit, *ut* propter illam bonitatem, quam amamus eo modo, quo possumus, amemus absolute alteram partem, quæ solum deest, *ut* resulet totum illud compositum, cuius bonitatem amamus.

Dices, nemo potest eligere efficaciter medium, quando finem ipsum non vult efficaciter, sed affectu simplici: ergo nec potest amare efficaciter obiectum bonum propter bonitatem, quam non amat efficaciter, sed solum simplici complacentia. Respondeo retorquendo argumentum: quia imò aliquando eligimus medium absolute ad finem, quem solum volumus sub conditione: verbi gratia, qui vult habere secum medicum, & medicinam, *ut* si in morbum incidit, recuperet sanitatem, vult absolute medium & tamen finem, hoc est, recuperationem sanitatis, vult solum sub conditione; imò medium ipsum potest absolute eligi, licet eius utilitas non ametur absolute, sed conditionate; *ut* si quis dubius de utilitate herbarum ad curationem, velit eam emere, *ut* si comperit postea esse vtilem, possit eam sibi applicare. Similiter potest amare aliquid absolute propter bonitatem, quam amat sub conditione, volendo absolute ieiunare, *ut* si forte peccauerit antea, sit compensatio aliqua pro offensa: bonitas enim etiam conditionate propofita reddit aliquando obiectum absolute amabile. Sic ergo poterit, qui scit, se peccasse, velle absolute ieiunare, *ut* supposito peccato, (quam suppositionem non vult absolute) resulet bonum compensationis: hic enim affectus semper est quasi conditionatus respectu peccati: nam sicut ante peccatum possum dicere, volo ieiunare, & orare, *ut* si postea peccare. Deus det mihi spiritum compensationis: sic & post peccatum dico, volo ieiunare, *ut* supposito, quod peccavi, detur bonum compensationis; per quem actum volo absolute ieiunium propter bonum, quod non volo absolute, sed ex suppositione, & quasi sub conditione alterius partis iam positæ.

Dicit aliquis; ex hac doctrina sequi per argumentum a contrario, quod quando Deus odio habet peccatum hominis, debeat etiam habere affectum odij non solum aduersus actum voluntatis, quo homo, verbi gratia, vult cibum, sed etiam aduersus notitiam, quam homo habet de præcepto: actus enim voluntatis secundum se non esset peccatum, si non præcederet notitia prohibitionis, à qua notitia completur in ratione mali, & peccaminosi: Deus autem odio habet actum voluntatis, quia malum est, ergo habet affectum aliquem odij aduersus notitiam prohibitionis, quæ est pars malitiæ totalis: Consequens autem videtur falsum: nam notitia illa secundum se est vndeque bona, & amabilis: ergo similiter poterit Deus velle tormentum ad puniendum peccatorem, absque eo, quod habeat affectum amoris vilius erga peccatum præteritum.

Respondeo negando sequelam, quidquid enim sit de veritate, vel falsitate consequentis; non arguitur bene ab amore obiecti complexi ad odium. Ratio autem differentie est clara: quia amor complexi debet esse amor omnium partium: qui enim vult, quod existat totum, vult, quod existant omnes eius partes, à quibus non distinguitur realiter totum. At vero, qui odio habet totum non oportet, quod odio habeat vnam; nam vna deficiente, non existet totum. Quando ergo odio habeo aliquod complexum propter malitiam provenientem à complexo, *ut* complexum est; non oportet, quod odium terminetur ad singulas partes; verbi gratia, si nollem simul habere duo officia propter nimiam occupationem, quam afferunt odium non terminatur ad singula, nisi sub conditione alterius

An gaudeat
Ecclesia de
peccato Adæ,
propter bonū
Redemptionis
inde secuti.

Offic. Eccl.

alterius: est enim affectus, quo vellem non habere hoc officium, si habeo illud, vel è contra: neutrum tamen secundum se responso, sed sub conditione alterius. Sic Deo displicet complexum ex voluntate cibi, & notitia prohibitionis propter malitiam complexi, quam aliquo odio prosequitur, quo vellet non esse actum voluntatis, si est notitia prohibitionis, vel hanc non esse, si voluntas cibi, ne resulter illud complexum turpitudinis. De hoc tamen in tractatu de actibus humanis.

SECTIO IV.

Obiectum formale virtutis Pœnitentiæ non esse bonum compensationis sed aliquid aliud: ubi, an sit virtus Theologica?

VNum supponimus, & duo probanda sunt. Supponimus, dari specialem virtutem pœnitentiæ ab aliis distinctam. Probandum est, Primum, eius obiectum formale non esse bonitatem compensationis, quam sectione præcedenti diximus posse ex se terminare voluntatem honestam. Secundò; dari aliud motuum formale directum, quod ab hac virtute speciali respici possit.

Circa primum, aliqui probant necessitatem virtutis specialis pœnitentiæ ex eo, quod datur speciale peccatū impœnitentiæ; ergo datur specialis etiā virtus pœnitentiæ, cui peccatū illud aduersetur. Hoc tamē argumentum non est efficax: nam dicitur facile, aliquis impœnitentiā non aduersari vni soli virtuti, sed multis: qui enim non dolet de peccato, peccat contra charitatē Dei, quæ obligat ad tollendā debitū tempore impedimentā amicitie: peccat contra Religionē, quæ ex debito reuerentiæ obligat ad placandum Deum: peccat contra studium debitum propriæ salutis, cui opponitur status damnationis; peccat cōtra alias virtutes, quarum honestati opponitur impœnitentiā, quæ complectitur has omnes malitias. Restat, ergo, vt specialis virtus pœnitentiæ ab aliis diuersa probetur assignando speciale motuum honestum directum à motibus aliarum virtutum, quod postea ostendendum à nobis est.

Nunc itaque in primis probemus, bonum illud compensationis non esse motuum formale virtutis pœnitentiæ: non quia obiectum illud honestū non sit, & potens terminare formaliter aliquam virtutem; sed quia illa virtus, quæcumque esset, non videtur habere, quæ de virtute pœnitentiæ communiter dici solent: quod quidem duplici potissimum argumento probari potest. Primum, quia pœnitentiæ virtus, vt dixi Sectione præcedenti, potissimum est ad dolendum de peccatis commissis, vt ex Patribus, & Theologis ibi ostendi: virtus autem, quæ solum respiceret formaliter bonum compensationis, non est ad dolendum de peccatis: illud enim bonum non mouet ad dolendum de peccato præterito, cum peccatum præteritum non obstat, imò profit compensatiōi ponendæ, nam sine peccato non posset esse compensatio.

Secundum argumentum contra illam sententiam esse potest, quia quodcumque tandem habeat motuum virtus pœnitentiæ, sed tamen eam habere debet connexionem cum dolore, & odio peccati, vt per se loquendo non possit esse sine illo: quis enim dicat, illum esse verè pœnitentem, qui non dolet, quod Deum offenderit? At iuxta doctrinam illius sententiæ posset hoc fieri: quia virtus pœnitentiæ in eo dicendi modo solum intendit formaliter satisfacere Deo, exhibendo compensationem necessariam pro

P. Ioan. de Lugo de Pœnit.

offensa: non quidem, quia ipsa pœnitentia odio habeat peccatum; sed quia amat bonum compensationis pro peccatis, ergo sicut gratitudo per se loquendo non affert odium beneficii accepti; ita virtus pœnitentiæ per se loquendo non affert odium peccati, sed solum amorem compensationis: stat enim bene, me velle omnino satisfacere pro debito, & tamen non dolore de debito illo contracto: sic quippe ille, qui emit librum vult satisfacere pro libro, & non dolet, quod contraxerit illud debitum.

Dices, in pœnitentiā id omnino repugnare, quia medium maximè necessarium ad compensationem pro peccato est ipsum odium peccati; quare non potest pœnitentia velle efficaciter compensationem, quin velit etiam efficaciter dolorem, qui est potissima compensatio pro peccatis: non ergo est sicut gratitudo; quæ licet velit compensare beneficia, non tamen vult odium beneficii, quia illud odium nullo modo est materia compensationis pro beneficiis, sicut odium peccati, imò è contra amor beneficii est quasi quadam compensatio pro ipso beneficio, vt dixit Seneca lib. 2. de benef.

Sed contra, quia licet nunc de facto res ita se habeat, vt dolor sit compensatio pro peccato, quia Deus ita vult satisfieri à peccatore per actum doloris; potuit tamen Deus eam satisfactionem non exigere, sed aliam potuit, v.g. exigere quod peccator daret vniuersam suam substantiam pro peccato, vel ingrederetur Religionē; quā cōditione posita, Deus condonaret peccatum, sicut modo condonat illud posito dolore; tunc ergo virtus pœnitentiæ non inclinatur necessario ad habendū actum doloris, sed ad dandam substantiam, vel ad ingressum Religionis, quæ tunc esset materia compensationis, & medium vnicum ad illam: ergo tunc posset esse perfectus, & absolutus actus pœnitentiæ sine actū doloris, & odij peccatorum. Patet consequentia, quia ex amore finis non infertur necessario nisi electio medij necessarij: sed ad compensationem, seu satisfactionem, tunc non esset medium necessarium odium peccati, sed ingressus Religionis, ergo cum actū absoluto pœnitentiæ non haberet connexionem necessariam per se loquendo odium peccati.

Confirmatur, & explicatur difficultas, quia nunc de facto licet pœnitentia velit absolute satisfacere Deo pro peccato, non debet necessario velle actum contritionis perfectæ, quia de facto non est necessaria contritio ad hunc effectum, sed sufficit attritio cum Sacramento, quam Deus vult de facto esse sufficientem satisfactionem: ergo si Deus neque hanc exigeret, sed solum actum elemosynæ, vel ieiunij; non magis requireretur tunc odium peccati ad satisfaciendum Deo, quam nunc requiratur contritio, imò multo minus quia nunc requiratur contritio saltem extra sacramentum. Probatur consequentia, quia ex natura rei, sicut elemosyna non est sufficiens satisfactio: ita nec attritio, vel contritio, sed solum ex diuina liberalitate acceptante illam pro satisfactione sufficienti: ergo neque etiam dolor requireretur, si Deus acceptaret aliam satisfactionem: ergo nunc de facto solum habet pœnitentia connexionem cū dolore de peccatis per accidens, quatenus nunc de facto Deus exigit dolorem pro satisfactione: per se tamen bene posset esse perfectæ, & absoluta pœnitentia sine dolore, & odio peccatorum, imò fortasse cum eorum complacentia. Quis credat illam esse virtutem Pœnitentiæ? Imò ex hoc consequenter fit, posse aliquem nunc de facto habere actum perfectum, & absolutum pœnitentiæ sine odio peccati: Pone enim aliquem ex errore, vel ignorantia inuincibili ignorare, exigit à Deo dolorem pro compensatione, sicut de facto ignorat multi rustici, qui celsent

B 2 suffic